

Programowanie mikroprocesora M6800

Dr inż. Robert Suszyński

Kod maszynowy

- Lista rozkazów M6800 zawiera 72 jedno, dwu i trzybajtowe instrukcje
- Liczba bajtów zależy od poszczególnego rozkazu oraz trybu adresowania
- Kod pierwszego (lub jedyne) bajtu rozkazu identyfikuje instrukcję i jej tryb adresowania
- Jeżeli rozkaz składa się z dwóch lub trzech bajtów to drugi i trzeci bajt zawierają operand, adres lub informację o adresie komórki wykorzystywanym podczas wykonywania instrukcji

Zapis heksadecymalny rozkazów kodu maszynowego M6800

00	*					40	NEG	A				80	SUB	A	IMM	C0	SUB	B	IMM
01	NOP					41	*					81	CMP	A	IMM	C1	CMP	B	IMM
02	*					42	*					82	SBC	A	IMM	C2	SBC	B	IMM
03	*					43	COM	A				83	*			C3	*		
04	*					44	LSR	A				84	AND	A	IMM	C4	AND	B	IMM
05	*					45	*					85	BIT	A	IMM	C5	BIT	B	IMM
06	TAP					46	ROR	A				86	LDA	A	IMM	C6	LDA	B	IMM
07	TPA					47	ASR	A				87	*			C7	*		
08	INX					48	ASL	A				88	EOR	A	IMM	C8	EOR	B	IMM
09	DEX					49	ROL	A				89	ADC	A	IMM	C9	ADC	B	IMM
0A	CLV					4A	DEC	A				8A	ORA	A	IMM	CA	ORA	B	IMM
0B	SEV					4B	*					8B	ADD	A	IMM	CB	ADD	B	IMM
0C	CLC					4C	INC	A				8C	CPX	A	IMM	CC	*		
0D	SEC					4D	TST	A				8D	BSR		REL	CD	*		
0E	CLI					4E	*					8E	LDS		IMM	CE	LDX		IMM
0F	SEI					4F	CLR	A				8F	*			CF	*		
10	SBA					50	NEG	B				90	SUB	A	DIR	D0	SUB	B	DIR
11	CBA					51	*					91	CMP	A	DIR	D1	CMP	B	DIR
12	*					52	*					92	SBC	A	DIR	D2	SBC	B	DIR
13	*					53	COM	B				93	*			D3	*		
14	*					54	LSR	B				94	AND	A	DIR	D4	AND	B	DIR
15	*					55	*					95	BIT	A	DIR	D5	BIT	B	DIR
16	TAB					56	ROR	B				96	LDA	A	DIR	D6	LDA	B	DIR
17	TBA					57	ASR	B				97	STA	A	DIR	D7	STA	B	DIR
18	*					58	ASL	B				98	EOR	A	DIR	D8	EOR	B	DIR
19	DAA					59	ROL	B				99	ADC	A	DIR	D9	ADC	B	DIR
1A	*					5A	DEC	B				9A	ORA	A	DIR	DA	ORA	B	DIR
1B	ABA					5B	*					9B	ADD	A	DIR	DB	ADD	B	DIR
1C	*					5C	INC	B				9C	CPX		DIR	DC	*		
1D	*					5D	TST	B				9D	*			DD	*		
1E	*					5E	*					9E	LDS		DIR	DE	LDX		DIR
1F	*					5F	CLR	B				9F	STS		DIR	DF	STX		DIR
20	BRA		REL			60	NEG		IND			A0	SUB	A	IND	E0	SUB	B	IND
21	*					61	*					A1	CMP	A	IND	E1	CMP	B	IND
22	BHI		REL			62	*					A2	SBC	A	IND	E2	SBC	B	IND
23	BLS		REL			63	COM		IND			A3	*			E3	*		
24	BCC		REL			64	LSR		IND			A4	AND	A	IND	E4	AND	B	IND
25	BCS		REL			65	*					A5	BIT	A	IND	E5	BIT	B	IND
26	BNE		REL			66	ROR		IND			A6	LDA	A	IND	E6	LDA	B	IND
27	BEQ		REL			67	ASR		IND			A7	STA	A	IND	E7	STA	B	IND
28	BVC		REL			68	ASL		IND			A8	EOR	A	IND	E8	EOR	B	IND
29	BVS		REL			69	ROL		IND			A9	ADC	A	IND	E9	ADC	B	IND
2A	BPL		REL			6A	DEC		IND			AA	ORA	A	IND	EA	ORA	B	IND
2B	BMI		REL			6B	*					AB	ADD	A	IND	EB	ADD	B	IND
2C	BGE		REL			6C	INC		IND			AC	CPX		IND	EC	*		
2D	BLT		REL			6D	TST		IND			AD	JSR		IND	ED	*		
2E	BGT		REL			6E	JMP		IND			AE	LDS		IND	EE	LDX		IND
2F	BLE		REL			6F	CLR		IND			AF	STS		IND	EF	STX		IND
30	TSX					70	NEG		EXT			B0	SUB	A	EXT	F0	SUB	B	EXT
31	INS					71	*					B1	CMP	A	EXT	F1	CMP	B	EXT
32	PUL	A				72	*					B2	SBC	A	EXT	F2	SBC	B	EXT
33	PUL	B				73	COM		EXT			B3	*			F3	*		
34	DES					74	LSR		EXT			B4	AND	A	EXT	F4	AND	B	EXT
35	TXS					75	*					B5	BIT	A	EXT	F5	BIT	B	EXT
36	PSH					76	ROR		EXT			B6	LDA	A	EXT	F6	LDA	B	EXT
37	PSH	A				77	ASR		EXT			B7	STA	A	EXT	F7	STA	B	EXT
38	*	B				78	ASL		EXT			B8	EOR	A	EXT	F8	ADC	B	EXT
39	RTS					79	ROL		EXT			B9	ADC	A	EXT	F9	ADC	B	EXT
3A	*					7A	DEC		EXT			BA	ORA	A	EXT	FA	ORA	B	EXT
3B	RTI					7B	*					BB	ADD	A	EXT	FB	ADD	B	EXT
3C	*					7C	INC		EXT			BC	CPX		EXT	FC	*		
3D	*					7D	TST		EXT			BD	JSR		EXT	FD	*		
3E	WAI					7E	JMP		EXT			BE	LDS		EXT	FE	LDX		EXT
3F	SWI					7F	CLR		EXT			BF	STS		EXT	FF	STX		EXT

Notes: 1. Addressing Modes: A = Accumulator A IMM = Immediate
B = Accumulator B DIR = Direct
REL = Relative
IND = Indexed
2. Unassigned code indicated by "".

Tryby adresowania

- Podwójne
- Akumulatorów
- Rejestrowe
- Natychmiastowe
- Względne
- Indeksowe
- Bezpośrednie
- Bezpośrednie rozszerzone

Tryby adresowania i czas wykonania rozkazu

	(Dual Operand)	ACCX	Immediate	Direct	Extended	Indexed	Inherent	Relative		(Dual Operand)	ACCX	Immediate	Direct	Extended	Indexed	Inherent
ABA		•	•	•	•	•	2	•	INC	2	•	•	•	6	7	•
ADC	x	•	2	3	4	5	•	•	INS	•	•	•	•	•	•	4
ADD	x	•	2	3	4	5	•	•	INX	•	•	•	•	•	•	4
AND	x	•	2	3	4	5	•	•	JMP	•	•	•	3	4	•	•
ASL		2	•	•	6	7	•	•	JSR	•	•	•	9	8	•	•
ASR		2	•	•	6	7	•	•	LDA	x	•	2	3	4	5	•
BCC		•	•	•	•	•	•	4	LDS	•	•	3	4	5	6	•
BCS		•	•	•	•	•	•	4	LDX	•	•	3	4	5	6	•
BEA		•	•	•	•	•	•	4	LSR	2	•	•	6	7	•	•
BGE		•	•	•	•	•	•	4	NEG	2	•	•	6	7	•	•
BGT		•	•	•	•	•	•	4	NOP	•	•	•	•	•	•	2
BHI		•	•	•	•	•	•	4	ORA	x	•	2	3	4	5	•
BIT	x	•	2	3	4	5	•	•	PSH	•	4	•	•	•	•	•
BLE		•	•	•	•	•	•	4	PUL	•	4	•	•	•	•	•
BLS		•	•	•	•	•	•	4	ROL	2	•	•	6	7	•	•
BLT		•	•	•	•	•	•	4	ROR	2	•	•	6	7	•	•
BMI		•	•	•	•	•	•	4	RTI	•	•	•	•	•	•	10
BNE		•	•	•	•	•	•	4	RTS	•	•	•	•	•	•	5
BPL		•	•	•	•	•	•	4	SBA	•	•	•	•	•	•	2
BRA		•	•	•	•	•	•	4	SBC	x	•	2	3	4	5	•
BSR		•	•	•	•	•	•	8	SEC	•	•	•	•	•	•	2
BVC		•	•	•	•	•	•	4	SEI	•	•	•	•	•	•	2
BVS		•	•	•	•	•	•	4	SEV	•	•	•	•	•	•	2
CBA		•	•	•	•	•	2	•	STA	x	•	•	4	5	6	•
CLC		•	•	•	•	•	2	•	STS	•	•	•	5	6	7	•
CLI		•	•	•	•	•	2	•	STX	•	•	•	5	6	7	•
CLR		2	•	•	6	7	•	•	SUB	x	•	2	3	4	5	•
CLV		•	•	•	•	•	2	•	SWI	•	•	•	•	•	•	12
CMP	x	•	2	3	4	5	•	•	TAB	•	•	•	•	•	•	2
COM		2	•	•	6	7	•	•	TAP	•	•	•	•	•	•	2
CPX		•	3	4	5	6	•	•	TBA	•	•	•	•	•	•	2
DAA		•	•	•	•	•	2	•	TPA	•	•	•	•	•	•	2
DEC		2	•	•	6	7	•	•	TST	2	•	•	6	7	•	•
DES		•	•	•	•	•	4	•	TSX	•	•	•	•	•	•	4
DEX		•	•	•	•	•	4	•	TXS	•	•	•	•	•	•	4
EOR	x	•	2	3	4	5	•	•	WAI	•	•	•	•	•	•	9

NOTE: Interrupt time is 12 cycles from the end of the instruction being executed, except following a WAI instruction. Then it is 4 cycles.

Adresowanie podwójne

- 11 instrukcji wymaga adresowania dwóch operandów
- Jako pierwszy operand zawsze występuje akumulator A lub B
- Drugi operand jest wyspecyfikowany zgodnie z zasadami określonymi dla adresowania natychmiastowego, bezpośredniego, bezpośredniego rozszerzonego lub indeksowego

Adresowanie akumulatorów

- 13 instrukcji adresuje pojedynczy operand, może być on umieszczony w akumulatorze A lub B
- Dla tego typu adresowania kod maszynowy instrukcji jest jednobajtowy
- Dla instrukcji PUL i PSH jest to jedyny możliwy tryb adresowania

Adresowanie rejestrowe

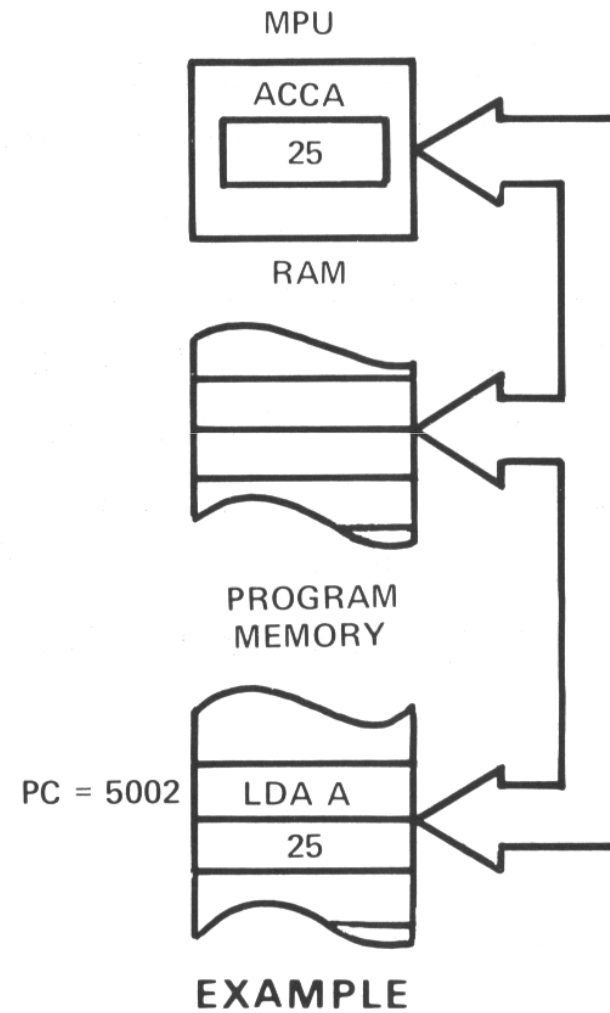
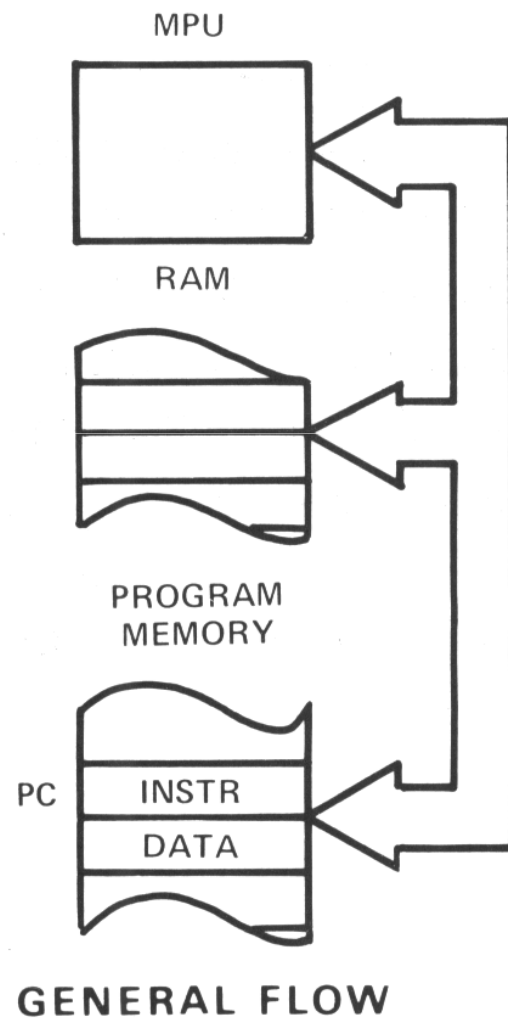
- 25 instrukcji operuje na jednym lub kilku rejestrach procesora, w których znajdują się operandy lub zapisywane są wyniki
- Informacja o adresowaniu operandów jest zawarta w samej mnemonice rozkazu i w mnemonice rozkazu nie występuje pole operandu
- Dla tego typu adresowania kod maszynowy instrukcji jest jednobajtowy
- Istnieją instrukcje, które oprócz adresowania rejestrów wymagają dodatkowej informacji o operandzie, np. CPX, LDS, LDX, STS, STX

Adresowanie natychmiastowe

- Adresowanie natychmiastowe jest wyróżnione znakiem „#” poprzedzającym odpowiedni operand
- Pole operandu zawiera aktualną wartość, symbol lub wyrażenie algebraiczne:
  - #numer
  - #symbol
  - #wyrażenie
  - #'C
- W pierwszych trzech przypadkach assembler obliczy odpowiednią wartość, w ostatnim assembler przetworzy znak na odpowiednią liczbę w 7-bitowym kodzie ASCII (znaki od 20h do 5Fh)
- Assembler umieszcza w drugim bajcie kodu maszynowego (dla CPX, LDS, LDX w drugim i trzecim bajcie) odpowiednią liczbę w 8-bitowym kodzie dwójkowym

Przepływ danych w adresowaniu natychmiastowym

Adresowanie względne

- Adresowanie względne jest realizowane zgodnie z zasadą, iż adres przeznaczenia jest w obszarze określonym wzorem:
$$(PC+2)-128 \leq D \leq (PC+2)+127$$

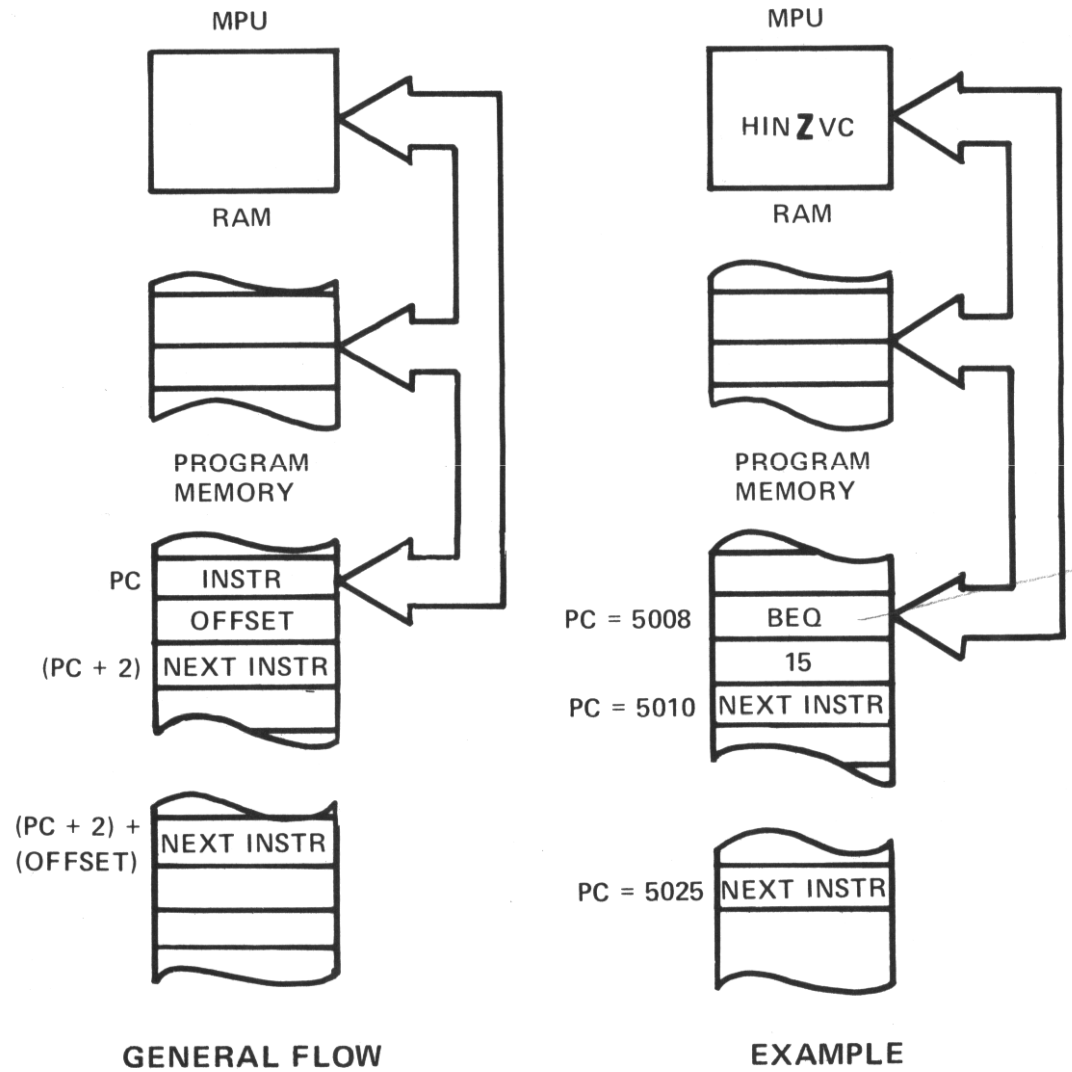
PC – adres pierwszego bajtu rozkazu rozgałęzienia
D – adres przeznaczenia rozkazu rozgałęzienia
- Jeżeli istnieje konieczność skoku poza obszar określony powyższym wzorem można to uzyskać rozkazami JMP lub JSR, które nie używają adresowania względnego
- Asembler tłumaczy rozkaz rozgałęzienia na dwa bajty kodu maszynowego, drugi zawiera adres względny
- Adres względny jest zapisany jako liczba 8-bitowa w kodzie uzupełnienia do dwóch

Adresowanie względne

- Relacja pomiędzy adresem bezwzględnym jest opisana wzorem:
$$D = (PC + 2) + R$$

PC – adres pierwszego bajtu rozkazu rozgałęzienia
D – adres przeznaczenia rozkazu rozgałęzienia
R – 8-bitowa liczba w kodzie uzupełnienia do dwóch
- Adresowanie względne jest dostępne tylko w rozkazach rozgałęzienia (BRA) oraz rozgałęzienia do podprogramu (BSR)
- Instrukcje BRA i BSR nie używają innych trybów adresowania

Przepływ danych w adresowaniu względnym

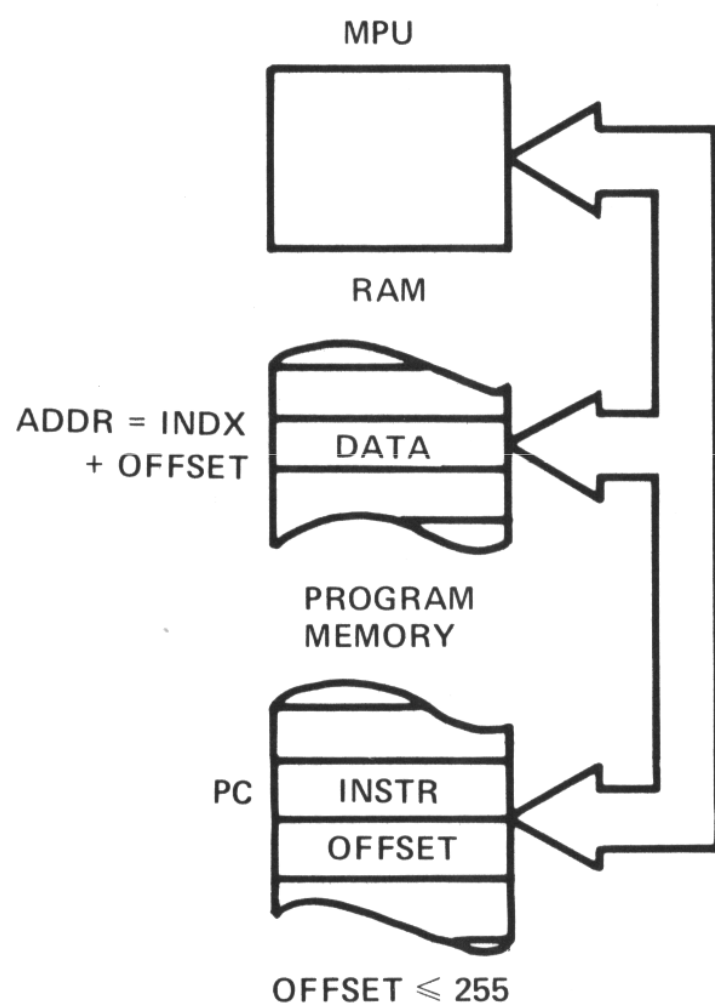
Adresowanie indeksowe

- W adresowaniu indeksowym adres argumentu jest zmienny, zależny od aktualnej wartości rejestru indeksowego
- Bieżący adres jest obliczany w trakcie wykonywania programu i nie jest określany przez assembler w trakcie asemlacji programu
- Pole operandu instrukcji zawiera liczbę, która w trakcie wykonywania programu dodawana jest do wartości rejestru indeksowego definiując 16-bitowy adres przeznaczenia
- Pole operandu może również zawierać symbol lub wyrażenie, które assembler w czasie asemlacji oblicza i dodaje do wartości rejestru indeksowego
- W adresowaniu indeksowym argument do obliczenia adresu może być zapisana w jednym z formatów:
  - X lub 0,X
  - ,X
  - Liczba, X
  - Symbol, X
  - Wyrażenie, X

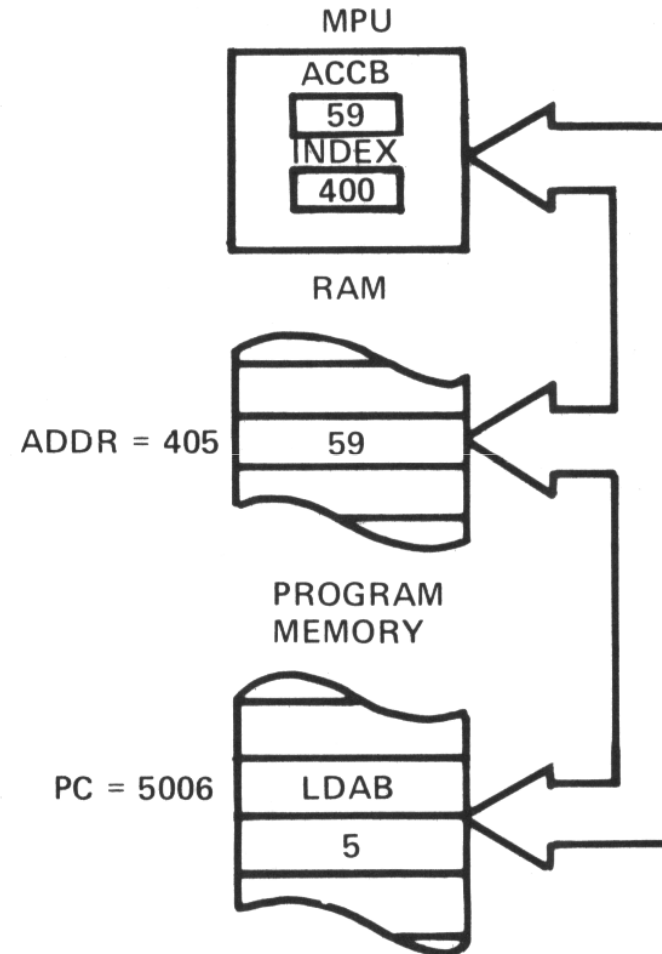
Adresowanie indeksowe

- Znak X wskazuje asemblerowi indeksowy tryb adresowania
- Jeżeli używany jest pojedynczy znak X to operand jest identyczny z zawartością rejestru indeksowego
- Jeżeli zamiast liczby używany jest symbol lub wyrażenie to asembler wyliczy jego wartość w czasie asemblacji (program musi zawierać wówczas inne instrukcje, które zdefiniują symbole lub pozwolą na obliczenie wyrażeń)
- Dopuszczalne są wartości od 0 do FFh
- Wartość jest obliczana zgodnie z formułą:
 $D = \text{wartość liczbowa} + X$
 $X = \text{zawartość rejestru indeksowego}$
 $D = \text{adres przeznaczenia}$
- W adresowaniu indeksowym instrukcja jest tłumaczona na dwa bajty kodu maszynowego
- Drugi bajt zawiera 8-bitową liczbę bez znaku w naturalnym kodzie dwójkowym, która jest dodawana do wartości rejestru indeksowego w trakcie wykonywania programu

Przepływ danych w adresowaniu indeksowym

GENERAL FLOW

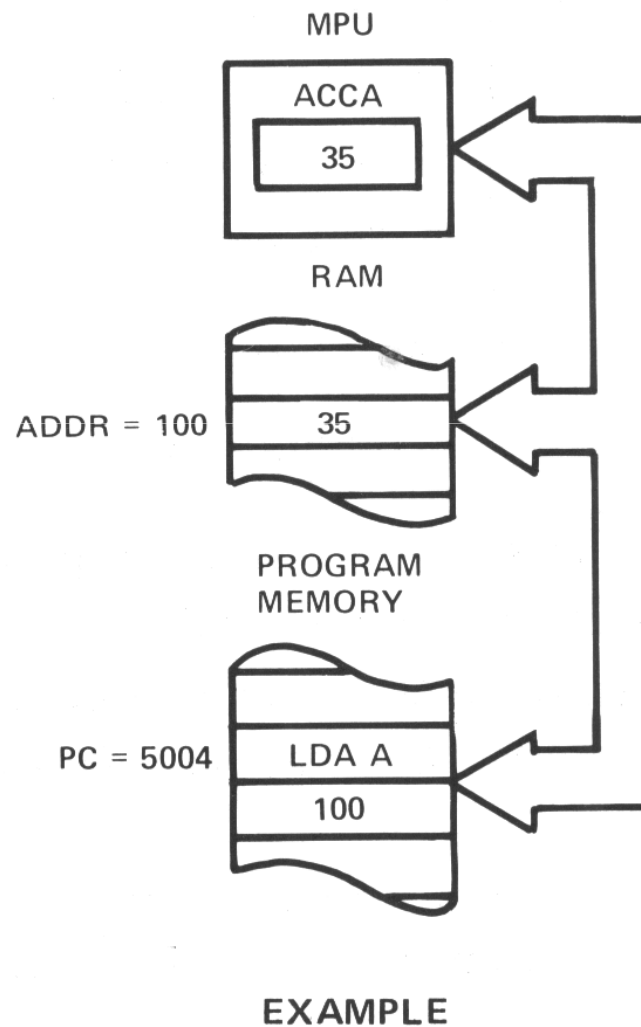
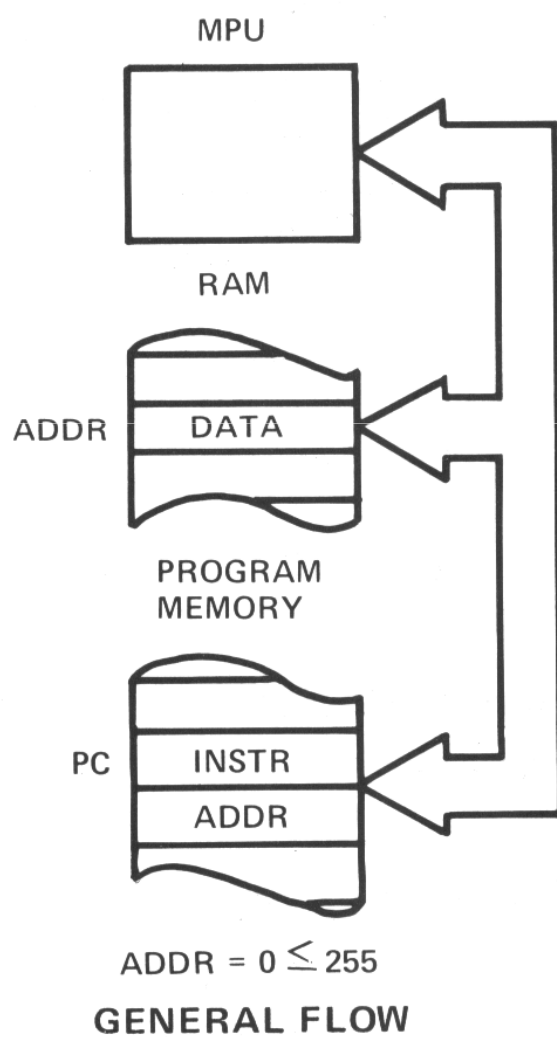
EXAMPLE

Adresowanie bezpośrednie

- W adresowaniu bezpośrednim rozkaz jest tłumaczony przez assembler na dwa bajty kodu maszynowego
- Drugi bajt zawiera adres jako 8-bitową liczbę bez znaku, jest to adres absolutny
- Jeżeli instrukcja może być wykonana w trybie bezpośrednim gdy adres przeznaczenia jest z przedziału 0 do FFh

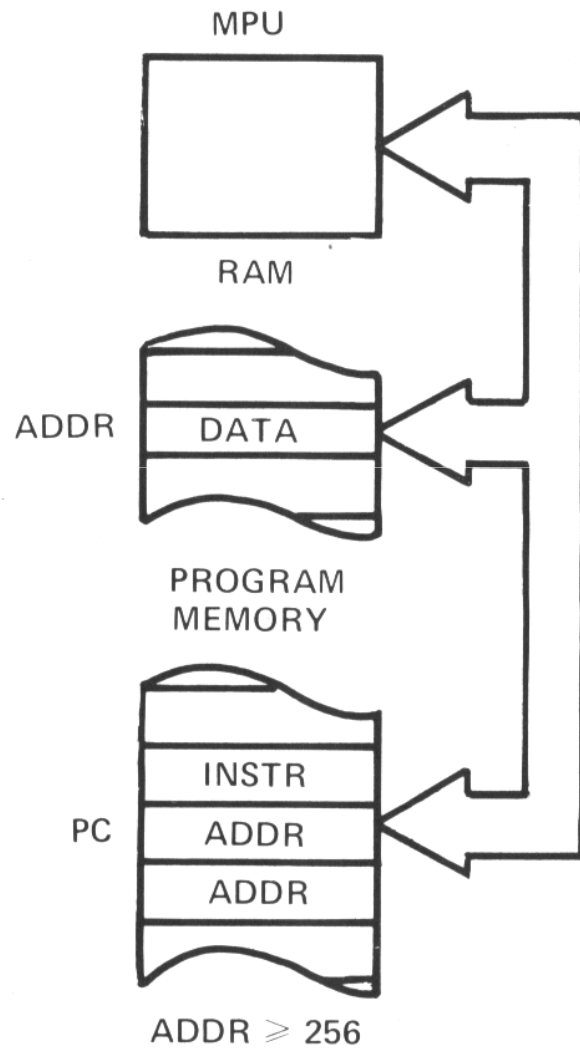
Przepływ danych w adresowaniu bezpośrednim

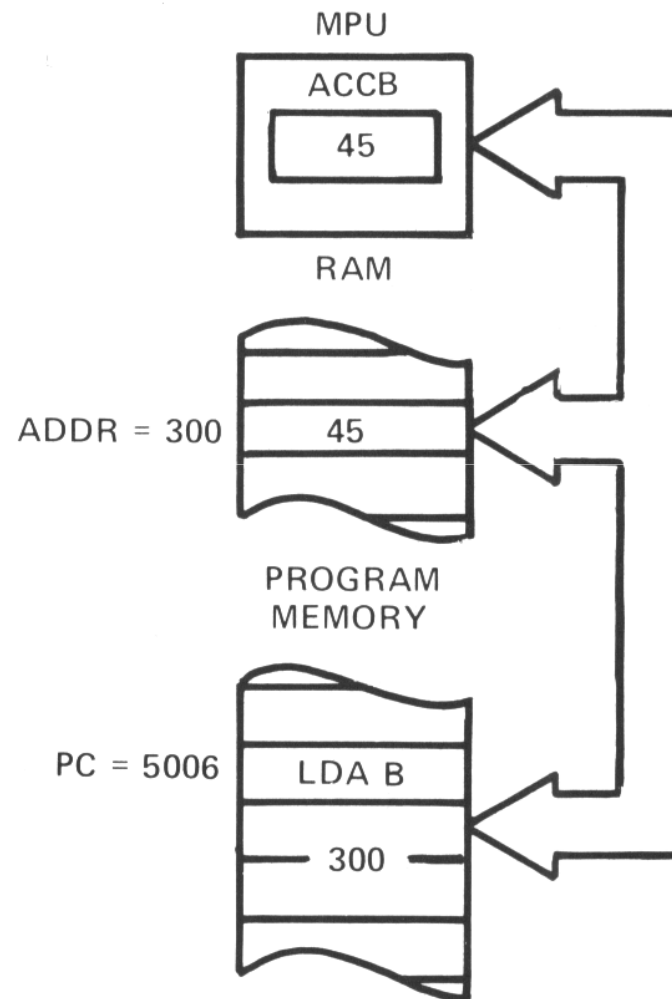
Adresowanie bezpośrednie rozszerzone

- W adresowaniu bezpośrednim rozszerzonym rozkaz jest tłumaczony przez assembler na trzy bajty kodu maszynowego
- Drugi i trzeci bajt zawierają adres jako 8-bitowe liczby bez znaku
- Drugi bajt zawiera 8 starszych, a trzeci 8 młodszych bitów 16-bitowego adresu absolutnego
- Jeżeli instrukcja może być wykonana zarówno w bezpośrednim jak i bezpośrednim rozszerzonym wówczas assembler wybiera tryb bezpośredni jeżeli adres przeznaczenia jest z przedziału 0 do FFh lub tryb bezpośredni rozszerzony jeśli adres jest większy niż FFh

Przepływ danych w adresowaniu bezpośrednim rozszerzonym

GENERAL FLOW

EXAMPLE